

SZOVJETUNIÓ III

/Vizrajza/

Földrajzi sorozat: 54

Készült: 1955 évben

1. Hajókaraván egy része a Jeges-tenger jégtáblái között

A szovjethatalom egyik jelentős tudományos és közlekedési alkotása a Nagy Északi-tengeri Hajózót kialakítása. Az ut Vlagyivosztokot köti össze Murmanszkkal a Jeges-tengeren át. Az új hajózót bekapcsolja a rendszeres tengeri hajóforgalomba az Ob, a Jenyiszej és a Lena torkolatát. A hajók az utat csoportosan, "Karavánban" teszik meg, jégtörők kíséretében. Szükség esetén a jégtörők nyitnak utat a jégtáblák között.

2. Csendes-óceáni halászat

A Csendes-óceán, a Kaspi-tengeren és a Volgán kívül, a Szovjetunió legfontosabb halászati területe. A csendes-óceáni halászhajók valóságos uszó halkonzervgyárak, a zsákmányt már feldolgozva rakják ki a kikötőben.

3. Szovjet bálnavadászok

A bálnavadászok közepes nagyságu /500 mázsás/ bálnát ejtettek el a Csendes-óceánon.

4. A Barents-tenger gránit partja a Murman félszigeten5. A Kaspi-tenger partvidékén6. Halászat a Kaspi-tengeren

A Kaspi-tengeren repülőgépről figyelik a halak utját. A repülőgépek rádióval irányítják a halászhajókat.

7. A Pecsora partvidékén

Az Észak-Uráltól nyugatra kerül el a Pecsora folyó széles medencéje. Déli részén még a tajga uralkodik, északi részén a fenyőerdők már csak a folyam partját kísérik, különben a felszint tundra borítja. Itt, a tundra övezetében a szovjet kutatók hatalmas kőszénkészleteket, délebbre pedig a tajgában nagy kőolajmezőket fedeztek fel. A Szovjetunió egyik legjelentősebb kőszénmedencéjének központja Vorkuta, a virágzó bányaváros. A tajgában pedig furótornyok százai emelkednek. A Pecsora nyáron jelentős víziutja a szénszállításnak.

8. Naplemente a Volga felső folyása vidékén

9. A Volga magaspartja

A Volga jobb partja Gorkijtól Sztálingrádig törésvonalak mentén kiemelkedett terület, az ún. Volgamellék. Legnagyobb magasságát a Zsiguli-hegységben éri el, a Volga nagy kujbisevi kanyarulatában /370 m/. Ezzel szemben a bal part alacsony síkság. Képünk a magaspart részletét mutatja. Jól látható egy mellékpatak törmelékkipuja, amely előnyomul a Volgába.

10. Hajóvontatás a Volgán az 1870-es években

A cári Oroszország népének elnyomott helyzetére világít rá Rjepin világhíró haladó orosz festőművész egykoru képe.

11. Az uglicsi Volga-erőmű

A Szövjetunióban vízierőműveket csak a szovjethatalom alatt kezdtek építeni. Az első nagy vízierőművet 1926-ban Leningrád közelében a Volhovon építették. Ezt követték a ma már csak közepes méretűnek számító volgai erőművek /Ribinszk, Uglics/. A hatalmas Dnyeper-erőmű /Zaporozszenél/ még most is Európa legnagyobb működő erőműve, továbbá Közép-Ázsia erőművei. Az épülő három óriási erőmű: a kujbisevi, a sztálingrádi és a kahovkai, továbbá az Angara-erőmű a Föld legnagyobb ilyen alkotásai.

12. Egy volgai duzzasztómű gépesített építkezése

A hatalmas csatorna, duzzasztó- és erőmű építéseket teljesen gépesítették. Az óriási gépeket a szovjet nehézipar állítja elő. Képünk: nagy földkotrógép érkezik az egyik volgai duzzasztómű építéséhez. A gép egyszerre 650 mázsa földet emel ki.

13. A Volga-Moszkva-csatorna

A Szövjetunió hatalmas fővárosa, Moszkva, a cári korszakban állandóan vízhiánnyal küzdött. A kis Moszkva-folyó a város ivóvízszükségletét is alig fedezte. A szovjethatalom a Moszkva-folyót csatornával kötötte össze a Volgával. Együttal a Volgát felduzzasztották, így annak visszaduzzasztott vize a réginek ötszöröse emeli a Moszkva-folyó vízszintjét. Az így felduzzasztott Moszkva folyó nemcsak a főváros vízszükségletét fedezi már bőségesen, hanem rajta nagy folyami hajók is járnak, Moszkva városa a Volgán át bekapcsolódott a folyóvízi közlekedésbe. A Lenin-csatorna megnyitása óta Moszkva öt tenger kikötője lett. Képünk a Volga-Moszkva csatorna egy részét mutatja. A csatorna építményei művésziileg is kiemelkedően szép alkotások.

14. Zsilip és uszály a Volga-Moszkva-csatornán

A Volga-Moszkva-csatornán is számos zsilip biztosítja az állandó vízmélységet, ez teszi lehetővé a hajózást. Képünk: a Volga-Moszkva-csatorna egyik zsilipje, az előtérben 1000 tonnás uszályok.

15. Hajóállomás a Volga-Moszkva-csatornán

A Volga-Moszkva-csatorna egyik Moszkva közelében épült hajóállomása a volgai hajók alakját utánozza.

16. A Ribinszki-tó duzzasztógátja

A ribinszki erőmű /Scerbakov mellett/ duzzasztógátja a Volga vizét torlaszolja el. Mögötte nagy tó keletkezett, melynek területe hétszeresen, víztömege pedig negyvenszeresen haladja meg a Balatonét.

17. A cimljanszki duzzasztómű építése /Don/

A Leninről elnevezett Volga-Don-csatorna építéskor hatalmas duzzasztóművek zárták el a Don vizét. A duzzasztómű Cimljanszknál épült. Mögötte az elzárt folyam vize valóságos tengerré duzzadt fel. Ez a víztömeg a nyári időben, amikor a Don vize nagyon lepad, bőven táplálja az öntözőcsatornákat és az erőműveket.

18. A "Cimljanszki-tenger" medencéje

A cimljanszki medence alsó része a Dont elrekesztő duzzasztómű előtt. Felső kép: a medence építkezés közben. Alsó kép: a medence a Don vizének beeresztése után.

19. A cimljanszki erőmű generátorai

Készülnek a cimljanszki erőmű hatalmas áramfejlesztő gépei. A gépek 1953 óta már megszakítás nélkül szolgáltatják a villamos áramot a környező sztyeppvidék városainak, falvainak és kolhozainak.

20. Villamosított permetező öntözés a Lenin-csatorna körzetében

A Lenin-csatorna és a "Cimljanszki-tenger" nemcsak a hajózásban és a villamos energia termelésében tölt be fontos szerepet, hanem nagy területek öntözését is lehetővé tette a gyakori aszályoktól sújtott sztyeppvidéken. A csatorna vizét villanymotoros szivattyúk juttatják a kolhozföldekre. A motorokat viszont a csatornával kapcsolatban épült vizierőmű látja el villamos árammal. Képzünk: villanymotoros szivattyú és permetező öntözés a Lenin-csatorna körzetében.

21. Gorkij volgai kikötője

A Volga a Szovjetunió legjelentősebb belvizi hajózó utja. Északról a Központi /moszkvai/ iparvidék készítményeit és az erdővezet fáját, délről búzát és kőolajat szállítanak a hajók.

22. Nyári vasárnap a Donon, Rosztov közelében

A szovjet folyók az üdülésnek és a sportolásnak is fontos területei.

23. Az Urál-folyó

Az Urál-folyó hosszúságára nézve a Szovjetunió nagy folyói

közé tartozik. Vizgyűjtő területe azonban már a főlsvatagi övezetbe esik, ezért vizbősége kicsi és nagyon ingadozó. Képünk: az Urál-folyó Kizil közelében. A folyó itt beszakadt árokban fut.

24. A Jenyiszzej partja

A Jenyiszzej, Szibíria folyamóriása, felső folyása vidékén meredekfalú völgyben töri át a Szaján-hegységet. Az áttörési völgy híres fenséges szépségéről. Kiérve a Nyugat-Szibíriai-alföldre, csak félig alföldi folyam a Jenyiszzej. Jobb partját ugyanis több mint 1000 km hosszan a Közép-Szibíriai fennsík pereme kíséri.

25. Az irtiszi duzzasztómű építése

Dél-Szibíria magas hegységei bősapadéku területek, ezért bővizű nagy folyamok erednek itt. Az Irtiszen /hossza a Dunánál is nagyobb/ épült az ötödik ötéves terv egyik legnagyobb létesítménye, az irtiszi vízerőmű /Uszty-Kamenogorszknál/.

26. A Szir-Darja

Közép-Ázsia és Dél-Kazahsztan állandó vízfolyásai mind a környező magas hegységekben erednek, mert csak itt van elegendő csapadék ahhoz, hogy a folyókat állandóan táplálja. A vizgyűjtőket - az Aral és a Kaspi tavat - így is csak a legnagyobb folyók érik el, a többiek vizét csakhamar beissza a homok vagy felhasználja az öntözőgazdálkodás. A nagy folyókat végig oázisok kísérik, különösen sok az oázis a hegységek peremén, ahol a folyók a sivatagba lépnek. A sivatagban a legnagyobb folyók is elsekélyesednek, ez a sorsa a Dunával egyenlő hosszú Szir-Darjának is. Alsó folyása elmoesarasodott, nem hajózható. Végig csak az Amu-Darja hajózható, mert nagyobb esése miatt vize gyorsabban fut le, nem párologhat el és nem ihatja be a homok. Képünk a Szir-Darja partjait mutatja. A bözötben igen sok a vizimadár, a fácán, a vaddisznó és előfordul a tigris.

27. Uzboj, az Amu-Darja elhagyott völgye

Az Amu-Darja nemrég, valószínűleg alig néhány századdal e-lőbb, a Kaspi-tengerbe ömlött. Egykori völgye száraz mélyedés-ként szeli át a Kara-Kum sivatagot. Ez a mélyedés az Uzboj. Részen az Uzbojt használják fel ma a Szovjetunió egyik leghatalmasabb vízi építkezéseinél, a Turkmen-főcsatorna építésénél. A főcsatorna újra a Kaspi-tengerbe vezeti majd az Amu-Darja vizét, több nagyméretű vízierőművet hoz működésbe és termékenyvé varázsolja a sivatagot. Sok gyapoto és déligyümölcsöt termelnek majd ott ahol ma csak néhány szakazaul cserje él a sivatag homokjában.

28. Öntözés a Nagy Fergana-csatornából

A Tien-San egyik nagy medencéje a Fergana-medence. Igen termékeny talaja, de csapadékban szegény, sivatagos vidéken fekszik. A cári időkben a legelmaradottabb nemzetiségi vidékek közé tarto-

zott. A szovjethatalom felemelte a nemzetiségeket, felvirágoztatta a gazdaságukat, műveltségüket és kialakította testvéri barátságukat. A barátság hatalmas alkotásokra tette képessé ezeket a népeket. A Fergana-medencében pl. a kirgiz és az üzbek népek összefogása egyetlen nyáron hozta létre a 200 km-nél hosszabb Nagy Fergana-csatornát. A csatorna vize termékenyítette a sívatagot.

29. A Szevan-tó

Az örmény vulkánikus felvidék szép természeti képződménye a Szevan-tó. Tükrre csaknem 2000 m magasan csillog és 90 m mély beszakadt medencét tölt ki. Kiterjedése majdnem háromszorosa, víztömege több mint százszorosa a Balatonénak. Ez a magasan fekvő óriási víztömeg hatalmas vízienergiát képvisel, aminek kiaknázására a tó vizét levezető Zanga folyón már felépültek az erőművek.

30. Mocsár lecsapolása a Poljeszjén

Belorusszia déli és Ukrajna északi részét kiterjedt mocsárvidék borítja, a Poljeszje. A mocsarak legnagyobb részét már lecsapolták. Képünkön traktorekkel szántják fel a tőzeges talajt, ezzel készítik elő a lecsapolt területet a mezőgazdasági művelés számára.

FELSOROKTATÁSI JEGYZETELLÁTÓ VÁLLALAT BUDAPEST

Felelős vezető: Heitter Imre

8-2319/300/PE